

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЛУПУ АДРІАН КОРНЕЛОВИЧ

УДК 342.951

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ
АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОБМЕЖЕНЬ В ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у вищому навчальному закладі «Університет сучасних знань».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Пузирний Вячеслав Феодосійович,
Навчально-науковий інститут права і соціальних
технологій Чернігівського національного
технологічного університету,
завідувач кафедри трудового права, адміністративного
права та процесу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук
Гречанюк Роксолана Володимирівна,
Західноукраїнський національний університет,
доцент кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права

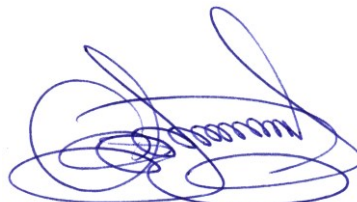
кандидат юридичних наук
Олійник Олеся Дмитрівна,
громадська спілка «Ірпінська агенція розвитку»,
заступник голови

Захист відбудеться 05 березня 2021 року о 12-30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 04 лютого 2021 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. В. Банах

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасна формула антикорупційного правового регулювання спрямована на вироблення чітких правил, вказівок та рекомендацій щодо запобігання та протидії корупційним діянням у багатьох сферах. Особливе місце та важливість в системі антикорупційних заходів займає сфера публічного управління, адже саме через державно-управлінські процеси та механізми реалізується державна політика певного напрямку. Нульова толерантність до явища корупції повинна бути принципом функціонування будь-якого органу публічної адміністрації, що в кінцевому результаті сприятиме сталому та системному розвитку усєї держави. Разом із цим, явище корупції було властиве людству від самого початку його існування і криється у глибокому психологічному бажанні до збагачення за рахунок використання будь-яких методів, часто включаючи і не правомірних. Історія засвідчує, що застосування обмежень для осіб, наділених владою, є необхідним явищем у розвитку демократичного суспільства. Упровадження ефективного механізму антикорупційної політики повинно охоплюватися вивченням всіх корупційних проявів та форм.

Серед багатьох способів знизити рівень корупції, а також зменшити корупційні ризики особливе місце займають антикорупційні обмеження, які серед іншого, є ефективним способом зміцнення законності публічної служби і гарантією її здійснення виключно задля досягнення пріоритету публічних інтересів над приватними. Явище корупції та способи його зменшення завжди залишатимуться важливим завданням публічного апарату держави, адже від ефективності його реалізації прямо залежить якість життя людей, розвиток та утвердження демократичних цінностей, а також перспектива її розвитку.

Опрацювання питань системи антикорупційних обмежень, заборон та заходів, не зважаючи на численні наукові роботи у сфері запобігання та протидії корупції, залишається актуальним завданням правової науки. Більше того, адміністративно-правове забезпечення здійснення антикорупційних обмежень в сучасних монографічних розробках відображені фрагментарно. Тому, для проведення дослідження були використані напрацювання вчених-фахівців з адміністративного права, теорії правоохоронної діяльності, а також в сфері запобігання та протидії корупції. Так, питання адміністративного права, державного управління, теорії публічного адміністрування розглядалися крізь призму аналізу наукових робіт таких вчених як В. Б. Авер'янов, В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, І. П. Голосніченко, Р. А. Калюжний, В. В. Коваленко, Л. В. Коваль, Т. О. Коломонець, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, В. І. Курило, Р. С. Мельник, Н. Р. Нижник, О. І. Остапенко, Д. В. Приймаченко, В. Ф. Пузирний, Т. О. Проценко, О. П. Рябченко, А. О. Селіванов, С. Г. Стеценко, В. К. Шкарупа, та інших.

Проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності суб'єктів протидії корупції, а також функціонування публічної служби розроблені в наукових роботах таких вчених, як О. М. Бандурка, О. О. Бандурка, К. І. Беляков, С. К. Гречанюк, Р. В. Гречанюк, В. О. Заросило, С. В. Зливко, Р. В. Ігонін, А. Т. Комзюк, Я. Ю. Кондратьєв, С. Ф. Константінов, Н. О. Рибалка, С. В. Петков, І. А. Сердюк, А. О. Собакарь, Є. Ю. Соболь, О. Н. Ярмиш та інших.

Проблеми запобігання корупції в своїх роботах дослідили такі вчені як С. М. Алфьоров, О. Г. Боднарчук, В. Д. Гвоздецький, Є. В. Глушко, О. І. Добровольський, І. А. Дьомін, Д. Г. Заброда, С. А. Задорожний, С. М. Івасенко, Ю. В. Коваленко, С. О. Конєва, Ю. Ф. Лавренюк, В. І. Литвиненко, Є. В. Невмержицький, О. Є. Панфілов, В. В. Побережний, А. О. Сафоненко, М. О. Сич, О. М. Сюсяйло, О. В. Ткаченко, А. О. Яфонкін, І. І. Яцків та інші.

Не зважаючи на те, що в роботах згаданих авторів відображено значну частину проблем пов'язаних з протидією та запобіганням корупції, питання здійснення системи антикорупційних обмежень в публічній службі потребують системного аналізу та опрацювання. Усе зазначене засвідчує безумовну актуальність теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до п. 4 розділу 3 Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки (Схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015); п. 5 розділу 7 Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки, схваленої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є наукова розробка питань адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України і формуванні на цій основі пропозицій та рекомендацій теоретико-методологічного, нормативного та практичного характеру.

Мета дослідження зумовила необхідність постановки та розв'язання таких наукових завдань:

- охарактеризувати міжнародно-правові основи та систему антикорупційних обмежень;
- розглянути систему антикорупційних обмежень щодо публічних службовців у зарубіжних країнах;
- охарактеризувати адміністративно-правове регулювання конфлікту інтересів як першопричини всіх обмежень;
- визначити адміністративно-правове регулювання здійснення прямих антикорупційних обмежень;
- проаналізувати адміністративно-правове регулювання здійснення непрямих антикорупційних обмежень;
- розкрити адміністративно-правові основи діяльності внутрішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень;
- здійснити системний аналіз адміністративно-правових основ діяльності зовнішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень.

Об'єкт дослідження – комплекс суспільних відносин пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність методів, способів та прийомів наукового пізнання. Комплексність дослідження забезпечується системним підходом, що надало можливості розглядати й аналізувати проблеми в єдності їх змісту, природи й юридичної форми, а також провести системну наукову розробку питання адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України.

Серед інших, в дисертації використані такі методи: формально-догматичний, системний, семантичний, гносеологічний та аксіологічний, соціологічний, порівняльно-правовий, статистичний, системно-структурний аналіз.

З використанням формально-догматичного, гносеологічного та аксіологічного й системного методів з'ясовано природу антикорупційних обмежень в публічній службі України, їх визначення, особливості, ознаки, співставлення з іншими категоріями, які стосуються правообмежень під час проходження публічної служби, а також інших заходів запобігання та протидії корупції в Україні (п.п. 1.1., п.п. 2.1.–2.2.). Семантичний метод застосований в роботі для з'ясування морфологічного змісту наукових, а також нормативних категорій і термінів (розділ 2, розділ 3). Порівняльно-правовий метод використано для розгляду системи антикорупційних обмежень щодо публічних службовців у зарубіжних країнах (п.п. 1.2.). За допомогою методу системно-структурного аналізу в роботі розглянуто сучасний стан запобігання корупції в Україні, а також проаналізовані міжнародні стандарти, які визначають систему антикорупційних обмежень (п.п. 1.1.). Статистичний та соціологічний методи використані в роботі для аналізу сучасного стану організації публічно-владної та антикорупційної діяльності в державі, а також актуальної інформації щодо застосування заходів адміністративної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (п.п. 2.1., п.п.3.1.–3.2.).

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави та права, публічного управління та адміністративного права, теорії правоохоронної й антикорупційної діяльності, юридичної психології, а також роботи вітчизняних та зарубіжних фахівців інших галузевих правових наук.

Емпіричну базу дослідження склала практика функціонування вітчизняної публічної служби, статистична інформація інституцій, які здійснюють заходи з протидії корупції України, а також інших правоохоронних органів та судів.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним монографічним дослідженням питань адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

уперше

– узагальнюючи практику рекомендації щодо інтеграції положень із врегулювання приватного інтересу при виконанні державних функцій виокремлюються чотири рівні: законодавчий (прийняття спеціальних антикорупційних законів із чіткою процедурою та принципами, заходами

відповідальності за недотримання вимог із врегулювання конфлікту інтересів); етичний (розроблення та реалізація кодексів поведінки публічних осіб); нормативний (підзаконний) (визначення алгоритму взаємодії уповноважених суб'єктів на виявлення та розслідування фактів недобросовісності; процедури підзвітності та підконтрольності службовців тощо); методично-інструктивний (містить описання окремих ситуацій із наявним конфліктом інтересів та шляхом його врегулювання);

– виокремлено легітимну мету непрямих антикорупційних обмежень, які полягають у: забезпеченні ефективності, прозорості, інституційної спроможності та ефективності публічної служби, виконання її функцій; мінімізації умов, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень шляхом створення формальних, процесуальних бар'єрів; підвищенні антикорупційної культури та етики публічних осіб та державних службовців; усуненні факторів виникнення конфлікту інтересів, які можуть ініціювати ризики неправомірного використання службової інформації, зв'язків із колишніми колегами стосовно конкретного приватного суб'єкта для покращення його становища; підвищенні антикорупційної спроможності органів інституцій публічної влади та їх очільників у протидії корупції;

удосконалено

– підходи до розуміння конфлікту інтересів як корупціогенного явища, зокрема характеризується його зміст і зауважується, що публічний інтерес протиставляється приватному тільки в тому випадку, коли їх дія виникає одночасно, або потенційно може виникнути в майбутньому стосовно окремої публічної особи або особи приватного права, що виконує публічні функції; виникнення конфлікту інтересів в контексті антикорупційних обмежень відображає лише ідею того, що, якщо такий конфлікт виникає, то його необхідно врегулювати у межах та спосіб, встановлений законом; суттєвою різницею проявів явища конфлікту інтересів при виконанні державних функцій, на відміну від інших сфер правового регулювання є обсяг шкідливості наслідків, які виникають у суб'єктів, а саме, публічних осіб; факт конфлікту інтересів може мати місце за наявності публічних (службових) повноважень та приватного інтересу у осіб, які обіймають певні посади;

– класифікацію прямих антикорупційних обмежень, які пропонується розподіляти за наступними критеріями: майновий - обмеження щодо отримання подарунків; немайновий - обмеження спільної роботи близьких осіб, обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; матеріально-немайновий - обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища; за наявністю спеціальної мети - обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (спеціальна мета – отримання неправомірної вигоди); без наявності спеціальної мети - обмеження спільної роботи близьким осіб; обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;

– функціональні форми забезпечення внутрішнього контролю у публічному секторі, шляхом їх визначення як: інструментів управління людськими ресурсами, що передбачають прозоре і справедливе призначення, просування і звільнення з посад, зрозуміле нарахування оплати праці і додаткового фінансового стимулювання; алгоритмів ефективного розподілу фінансових ресурсів, що

передбачає мінімізації дискреції та волюнтаризму у забезпеченні фінансових процедур витрачання коштів та ресурсів організації; політики і підходів органу влади щодо доброчесності та запобігання корупції, що передбачають систему актів, що урегульовують антикорупційні обмеження, запобігання конфлікту інтересів, стимулюють викривачів; інституційного стратегічного та операційного менеджменту у діяльності кожної державної інституції, що фокусується на прозорому визначенні пріоритетів та їх підзвітній реалізації у кожному із функціональних напрямів діяльності; етичної і корпоративної культур, що має як загальні положення, притаманні публічному сектору загалом, так і ураховує специфічні положення конкретних державних органів та організацій;

дістали подальшого розвитку

– розгляд системи міжнародних антикорупційних обмежень, з орієнтацією на дослідження діяльності універсальних та регіональних міжнародних організацій у сфері протидії та боротьби з корупцією, що дозволило визначити та проаналізувати комплекс відповідних обмежень та заборон;

– проведення широкого дослідження системи антикорупційного урегулювання обмежень, які накладаються на публічних службовців у іноземних країнах, на прикладі таких країн як Австралія, Велика Британія, Грузія, Індія, Іспанія, Італія, Німеччина, Нідерланди, Південна Корея, Сінгапур, Словенії, США, Франція, Швейцарія, Японія, що дозволило зазначити, що на противагу українському підходу, що відштовхується від індивідуальних обмежень публічних службовців для запобігання корупції у іноземних юрисдикціях більш детально виписано питання практик бізнесу, що виключає корупцію чи, доречніше зазначити, убезпечує від неї;

– розгляд елементів побудови доброчесної діяльності і дотримання антикорупційних обмежень, які складаються із системи зовнішніх та внутрішніх напрямів та форм контрольної діяльності щодо органів публічного управління, при цьому авторське бачення полягає у наступному співвідношенні елементів внутрішнього і зовнішнього спрямування: 1) обидва зазначені підходи важливі для забезпечення дотримання антикорупційних обмежень у діяльності працівників публічної інституції; 2) кожний із цих видів контролю має свої специфічні організаційні риси, що встановлюються як на організаційно-правовому, так і на управлінському рівнях, що урегульовуються адміністративними правом; 3) якість забезпечення виконання антикорупційних обмежень не може бути досягнута лише внутрішнім або лише зовнішнім способом контролю, адже їх результативність забезпечується значною мірою за рахунок поєднання і системного застосування;

– характеристика діяльності системи суб'єктів внутрішнього контролю за додержанням антикорупційних обмежень у органах публічної влади, форми та методи їхньої діяльності;

– розгляд практики діяльності суб'єктів зовнішнього контролю за дотриманням антикорупційних обмежень: спеціалізованого або регуляторного контролю (Національне агентство України із запобігання корупції); правоохоронного контролю (Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Національне антикорупційне бюро; Національна поліція, Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, органи прокуратури (окрім Спеціалізованої

антикорупційної прокуратури); судового контролю (суди загальної юрисдикції; суди конституційної юрисдикції; Вищий антикорупційний суд).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені у роботі положення, висновки, пропозиції та рекомендації були використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальших наукових розробок адміністративно-правового забезпечення антикорупційної діяльності;
- правотворенні – сформульовано висновки, пропозиції та рекомендації, що є актуальними в удосконаленні нормативно-правових актів, що регулюють антикорупційну діяльність;
- правозастосуванні – у практичній діяльності персоналу спеціалізованих антикорупційних інституцій;
- навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право та процес», «Правові інституції» (довідка Західноукраїнського національного університету від 19.09.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Викладені в науковій роботі положення, що виносяться на захист, є результатом самостійної праці автора дисертації. Наукові ідеї та розробки, які належать співавторам опублікованих праць, у дисертаційному дослідженні не використовувались. Особистий внесок до опублікованих колективних наукових праць пропорційний кількості співавторів.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні та прикладні положення та висновки дисертації обговорювались на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах. Основні з них такі: науково-практичний круглий стіл «Проблеми теорії фінансового права в сучасний період» (Київ, 13 листопада 2013 року); науково-практична конференція «Ідентифікація сучасної правової системи України» (Чернігів, 15 грудня 2015 року); науковий семінар «Сучасні виклики українського права в контексті європейської інтеграції» (Київ, 27 травня 2016 року); науково-практична конференція «Публічне право в умовах реформування правової системи» (м. Тернопіль, 22 травня 2017 року).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації опубліковано в десяти наукових публікаціях, у тому числі: 7 статтях – у вітчизняних фахових, а також виданнях, які індексуються в зарубіжних науково-метричних базах; 3 тезах – у матеріалах наукових конференцій, семінарів, круглих столів.

Структура роботи. Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, які об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 214 сторінок, з яких основний текст – 188 сторінки, список використаних джерел – 23 сторінки (191 найменування), 2 додатки на 4 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, охарактеризовано основні методи дослідження. Визначено його мету, завдання, об'єкт і предмет, сформульовано положення, що містять наукову новизну, висвітлено практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію результатів дисертації.

Розділ 1. «Міжнародно-правові основи та закордонний досвід запровадження та реалізації антикорупційних обмежень» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1. «Міжнародно-правові основи та система антикорупційних обмежень» систему міжнародних антикорупційних обмежень сформовано, орієнтуючись на результати діяльності міжнародних організацій, розділених на дві групи за колом учасників та територіальною ознакою: універсальні і регіональні міжнародні організації.

Серед антикорупційних обмежень, які можна прослідкувати у положеннях міжнародних документів універсальних міжнародних організацій Організації Об'єднаних Націй та Організації економічного співробітництва та розвитку, виділено: обмеження щодо використання службових повноважень (у т. ч.; запобігання конфлікту інтересів та дотримання правил етичної поведінки); обмеження щодо одержання подарунків; заборона на одержання пільг, послуг, майна; обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави.

Серед антикорупційних обмежень, встановлених міжнародними документами регіональних міжнародних організацій, таких як Організація американських держав (ОАД), Європейський Союз (ЄС) та Африканський Союз (АС), виділено: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (у т. ч., запобігання та врегулювання конфлікту інтересів і дотримання правил етичної поведінки); обмеження щодо одержання подарунків; обмеження щодо сумісництва з іншими видами діяльності та заборона на одержання пільг, послуг, майна.

У підрозділі 1.2. «Система антикорупційних обмежень щодо публічних службовців у зарубіжних країнах» ґрунтуючись на основі проведення широкого дослідження системи антикорупційного урегулювання обмежень, які накладаються на публічних службовців у іноземних країнах, було здійснено аналіз досвіду таких країн як Австралія, Велика Британія, Грузія, Індія, Іспанія, Італія, Німеччина, Нідерланди, Південна Корея, Сінгапур, Словенія, США, Франція, Швейцарія, Японія, а також визначено коло висновків і рекомендацій, що можуть бути корисними для впровадження в Україні. Так, зокрема, зазначається, що на противагу українському підходу, що відштовхується від індивідуальних обмежень публічних службовців для запобігання корупції у іноземних юрисдикціях більш детально виписано питання практик бізнесу, що виключає корупцію чи, доречніше зазначити, убезпечує від неї.

Серед іншого, у підрозділі пропонується використати широке і при цьому конкретне визначення корупційної діяльності на основі Сінгапурського досвіду. Антикорупційні обмеження в цій країні можна охарактеризувати такими ознаками: поширюються на будь-яку діяльність, що забезпечується публічними фінансами; суб'єктом корупційного обмеження є як сам працівник публічної інституції, так і інша пов'язана з ним особа; вплив через корупційний інтерес на виконувану активну або пасивну дію чи систему дій, що входить до повноважень вказаного суб'єкта; отримання будь-якого інтересу в поточному або майбутньому за вчинення впливу через корупційний інтерес.

Розділ 2 «Адміністративно-правове регулювання прямих та непрямих антикорупційних обмежень» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. *«Адміністративно-правове регулювання конфлікту інтересів як першопричини всіх обмежень»* досліджено особливості адміністративно-правового регулювання конфлікту інтересів як першопричини всіх антикорупційних обмежень шляхом аналізу теоретичного та нормативного підходу до визначення терміну «конфлікт інтересів», об'єкту, суб'єктів, а також підстав виникнення адміністративно-правових відносин, для яких характерне явище конфлікту приватного та публічного інтересу.

Об'єктом адміністративно-правового регулювання конфлікту інтересів є суспільні відносини, які виникають у суб'єктів-носіїв антикорупційних обмежень у зв'язку із реальною або потенційною дією чинників приватної (мотивів, стимулів, бажань щодо отримання вигоди) та публічної (службові повноваження, функції, професійно-публічні завдання) природи.

Узагальнюється, що дискреційні повноваження у публічних осіб можуть створювати умови для виникнення конфлікту інтересів з подальшим вчиненням корупційних правопорушень. Легітимне обмеження дискреційних повноважень є засобом досягнення мінімізації виникнення конфліктів інтересів. Водночас застосовуються не тільки положення законів, а й різноманітні підзаконні нормативні акти, управлінська практика, етичні правила поведінки.

У підрозділі 2.2. *«Адміністративно-правове регулювання здійснення прямих антикорупційних обмежень»* виокремлено основні проблеми адміністративно-правового регулювання та досліджено наступні види прямих антикорупційних обмежень: щодо використання службових повноважень чи свого становища; щодо одержання подарунків; щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; щодо спільної роботи близьких осіб.

Складовою адміністративно-правового регулювання антикорупційних обмежень прямої дії є принципи, які слугують основоположними засадами \ антикорупційної діяльності: дотримання меж; реальність; дієвість та ефективність; належна та необхідна процедура; етичне підкріплення; гласність та прозорість; громадський контроль.

Серед іншого, зауважується, що за одних і тих самих змістових ознак майно, активи тощо, можуть набувати статусу як подарунка, так і неправомірної вигоди. Ключовою відмінністю кваліфікації відповідальності за отримання подарунка чи неправомірної вигоди є шкідливість (злочинність, тяжкість) наслідків такого діяння. Адміністративна відповідальність може бути застосована у випадку відсутності мети використання влади та службових повноважень. При кваліфікації обтяженості може мати місце момент отримання вигоди (подарунка). Прийняття подарунка як очікуваний або отриманий результат від використання службових повноважень повинне кваліфікуватися як кримінальне правопорушення, оскільки містить умисел у використанні службових повноважень та неправомірної вигоди у формі подарунка. При адміністративному правопорушенні правовий зв'язок із наслідками використання службових повноважень для інших осіб не потребує встановлення, а достатньо лише наявності самого факту отримання подарунка особою, діяльність якої пов'язана із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

У підрозділі 2.3. «Адміністративно-правове регулювання здійснення непрямих антикорупційних обмежень» досліджено правове регулювання таких видів непрямих антикорупційних обмежень як заборони на одержання пільг, послуг, майна та обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування шляхом детального аналізу їх теоретичних засад та практичного втілення в роботі НАЗК.

Незважаючи на термінологічну неузгодженість у категоріях «заборона» та «обмеження» при їх співвідношенні необхідно керуватися принципом ступеню обтяжень від найменшого – вимога, до найбільшого – заборона. При цьому чітка вертикаль прослідковується у співставленні заборони та обтяження як загального та спеціального. Наприклад, обмеження стосується трудової діяльності, а заборона проявляється у конкретних формах неможливої поведінки та її способах пасивного утримання. Узагальнюється, що антикорупційні заборони та обмеження, які застосовуються до публічних осіб є легітимними в правовій державі, навіть незважаючи на те, що їх втручання в суб'єктивні права є досить відчутними. Утім, обсяг та межі застосувань цих обмежень повинні бути рівними для кожного носія владних повноважень.

Обґрунтовується, що заборона укладати трудові договори (контракти), вчиняти правочини чи представляти інтереси будь-якої особи у справах після припинення діяльності не в усіх випадках прямо стосується легітимної мети самого антикорупційного обмеження, оскільки, може бути відсутній корупційний мотив та конфлікт публічного і приватного інтересів.

Визначено законодавчі форми виключень із застосування заборони на одержання пільг, послуг і майна для органів державної влади та місцевого самоврядування: випадки, визначені законом (благодійна допомога, пожертвування, меценатство), які особливим чином стосуються соціально та культурно орієнтованих суб'єктів, які реалізують державну політику в зазначеній сфері; випадки, визначені у міжнародних договорах, згода на які надана Верховою Радою України; отримання міжнародної технічної допомоги.

Розділ 3 «Адміністративно-правові основи діяльності суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Адміністративно-правові основи діяльності внутрішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень» зауважується, що особливі елементи побудови доброчесної діяльності і дотримання антикорупційних обмежень складаються із системи зовнішніх та внутрішніх напрямів та форм контрольної діяльності щодо органів публічного управління. Автором обґрунтовується таке бачення співвідношення елементів внутрішнього і зовнішнього контролю: обидва зазначені підходи важливі для забезпечення дотримання антикорупційних; кожний із цих видів контролю має свої специфічні організаційні риси, що встановлюються як на організаційно-правовому, так і на управлінському рівнях; якість забезпечення виконання обмежень не може бути досягнута лише внутрішнім або зовнішнім способом контролю, адже їх результативність забезпечується значною мірою за рахунок їх поєднання та системного застосування.

Антикорупційні обмеження у цій системі виступають індикаторами забезпечення підходів «доброго урядування» або якості у публічному секторі. У роботі відстоюється позиція про єдину природу і практичну рівнозначність категорій доброчесності, цілісності (integrity) й антикорупційних обмежень. Функціональними формами забезпечення внутрішнього контролю у публічному секторі є:

– інструменти управління людськими ресурсами, що передбачають прозоре і справедливе призначенні, просування і звільнення з посад, зрозуміле нарахування оплати праці і додаткового фінансового стимулювання;

– алгоритми ефективного розподілу фінансових ресурсів, що передбачає мінімізації дискреції та волюнтаризму у забезпеченні фінансових процедур витрачання коштів та ресурсів організації;

– політики і підходи органу влади щодо доброчесності та запобігання корупції, що передбачають систему актів, що урегульовують антикорупційні обмеження, запобігання конфлікту інтересів, стимулюють викривачів;

– інституційний стратегічний та операційний менеджмент у діяльності кожної державної інституції, що фокусується на прозорому визначенні пріоритетів та їх підзвітній реалізації у кожному із функціональних напрямів діяльності;

– етична і корпоративна культура, що має як загальні положення, притаманні публічному сектору загалом, так і ураховує специфічні положення конкретних державних органів та організацій.

У підрозділі 3.2. «Адміністративно-правові основи діяльності зовнішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень» досліджено особливості адміністративно-правового регулювання діяльності зовнішніх суб'єктів із забезпечення та контролю за дотриманням антикорупційних обмежень.

Загалом квінтесенція антикорупційного правового регулювання ґрунтується на двоплощинній системі суб'єктів, а саме, суб'єкти на яких поширюється дія антикорупційних вимог (заборон) та суб'єктів, уповноважених на реалізацію антикорупційної політики. Специфіка застосування процедур контролю зовнішніми суб'єктами полягає у тому, що як перша, так і друга група учасників відносин наділені владними повноваженнями. Суб'єкти зовнішнього контролю підпадають під дотримання антикорупційних обмежень. В останньому випадку пошук механізмів зовнішнього незалежного контролю є складним завданням не тільки для України, а й розвинених європейських країн.

У підрозділі, серед іншого, проаналізовано особливості здійснення спеціалізованого контролю за дотриманням антикорупційних обмежень в практиці діяльності Національного агентства України із запобігання корупції, органів прокуратури, Національної поліції, судів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження, в роботі зроблені такі висновки:

1. Система міжнародних антикорупційних обмежень, з орієнтацією на діяльність універсальних та регіональних міжнародних організацій у сфері протидії та боротьби з корупцією передбачає такі обмеження та заборони:

- 1) обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища;
- 2) обмеження щодо одержання подарунків;

- 3) обмеження щодо сумісництва з іншими видами діяльності;
- 4) заборона на одержання пільг, послуг, майна;
- 5) обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави.

2. За кордоном практикуються два підходи щодо антикорупційних обмежень:

– окремі обмеження як комплекс конкретних заборон чи пересторог за українським підходом не виділяються, натомість виділяються загальні заборони займатись корупційними діяннями;

– виділяються система спеціальних обмежень, причому зазвичай менше з акцентом на заборону або детальне урегулювання виключень щодо отримання подарунків або проявів гостинності.

Це свідчить про більш високу культуру некорупційного способу життя, до якого у перспективі має прийти Україна.

Загальними засадами профілактики корупційних діянь в частині оздоровлення сфери публічних послуг з іноземного досвіду можна назвати дерегуляцію і демонополізацію державних послуг, максимально можливе їх переведення у онлайн режим, системне зниження рівня дискреції та посилення прозорості при адміністративних послугах, заохочення громадських та медійних антикорупційних розслідувань та легалізація їх співпраці з державними антикорупційними органами й судами та деякі інші.

3. Узагальнюючи практику міжнародних рекомендації щодо інтеграції положень із врегулювання приватного інтересу при виконанні державних функцій в національні правові системи, слід виокремити чотири рівні: законодавчий: прийняття спеціальних антикорупційних законів із чіткою процедурою та принципами, заходами відповідальності за недотримання вимог із врегулювання конфлікту інтересів; етичний: розроблення кодексів поведінки публічних осіб; нормативний (підзаконний): опис взаємодії уповноважених суб'єктів на виявлення та розслідування фактів недобросовісності; процедури підзвітності та підконтрольності службовців тощо; методично-інструктивний: містить описання окремих ситуацій із наявним конфліктом інтересів та шляхом його врегулювання.

Удосконалено підходи до розуміння конфлікту інтересів як корупціогенного явища:

– публічний інтерес протиставляється приватному тільки в тому випадку, коли їх дія виникає одночасно, або потенційно може виникнути в майбутньому стосовно окремої публічної особи або особи приватного права, що виконує публічні функції. Саме це є підставою до вжиття антикорупційних обмежень або відкриття процедури із врегулювання конфлікту інтересів (процесуальний аспект);

– виникнення конфлікту інтересів в контексті антикорупційних обмежень відображає лише ідею того, що, у випадку виникнення такого конфлікту, його необхідно врегулювати у межах та спосіб, встановлений законом;

– суттєвою різницею проявів явища конфлікту інтересів при виконанні державних функцій, на відміну від інших сфер правового регулювання є обсяг шкідливості наслідків, які виникають у суб'єктів, а саме, публічних осіб. Обмеження та/або порушення прав інших осіб, надання необґрунтованих переваг,

втручання в приватне життя з корисливих мотивів є потенційними ризиками, які можуть бути в результаті недоброчесної поведінки;

– до чинників, які обумовлюють необхідність вжиття державами на національному рівні заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів віднесено: уразливість фаховості професійності діяльності осіб у публічній сфері; використання службового становища у власних (приватних) цілях; спрямованість функцій держави не за легітимною метою; створення реальної можливості надання неправомірної вигоди чи необґрунтованого покращення фінансово-майнового та/або іншого статусу особам із рівним правом; наявний ефект наслідування, а у разі невчасного врегулювання – вчинення реального корупційного правопорушення тощо;

– факт конфлікту інтересів може мати місце за наявності публічних (службових) повноважень та приватного інтересу у осіб, які обіймають певні посади. Чим більший обсяг вільного розсуду (дискреції) характерний для публічної особи – тим ширшою має бути система виявлення та врегулювання конфліктів інтересів.

Ситуаційну наявність колізій та неоднозначних тлумачень при застосуванні механізмів врегулювання конфлікту інтересів, визначених антикорупційним законодавством щодо певних суб'єктів та посад можливо врегулювати взаємною інтеграцією етичних та адміністративно-правових положень нормативних актів. Зокрема, зазначається, що у Загальних правилах етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування жодним чином не міститься згадки про засади врегулювання конфлікту інтересів у межах етичних норм. Враховуючи міжнародні стандарти правового врегулювання та наявні Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, прийняті Національним агентством з питань запобігання корупції, - необхідно внести доповнення до Наказу Національного агентства з питань державної служби «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» від 05.08.2016 № 158 в частині дотримання вимог антикорупційного законодавства з питань врегулювання конфлікту інтересів. Таким чином, можливо досягти забезпечення єдності антикорупційного законодавства та етичних правил поведінки.

4. Специфіка обмежень прямої дії пов'язана з безпосереднім впливом превентивного та пострегулятивного антикорупційного механізму на спеціальних суб'єктів при виникненні конфлікту інтересів.

Запропоновано класифікацію прямих антикорупційних обмежень за наступними критеріями:

- 1) майновий: обмеження щодо отримання подарунків;
- 2) немайновий: обмеження спільної роботи близьких осіб, обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;
- 3) матеріально-немайновий: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища;
- 4) за наявністю спеціальної мети: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (спеціальна мета – отримання неправомірної вигоди);

5) без наявності спеціальної мети: обмеження спільної роботи близьким осіб; обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

Узагальнюється, що термін «службові повноваження», який використовується при встановленні обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища, не допускає вузькоформальне тлумачення його змісту, оскільки суб'єкти, охоплені дією заборони є різними за типом публічними особами, для яких правовий статус відмінний за формами правозастосовної, правореалізаційної, управлінської діяльності. До того ж, спосіб недотримання заборони не обмежується використанням службових повноважень, а й службового положення, що є значно ширшим за розумінням терміном, ніж повноваження.

В Україні отримання подарунків регламентується не тільки етичними нормами, а й законодавством про запобігання корупції. Дія подарункових антикорупційних заборон (обмежень) стосується наявності однієї з умов, які самостійно цілком утворюють окрему конструкцію. Умова обмеження подарунків для осіб, діяльність яких пов'язана із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування є вичерпною та не потребує дублювання переліком осіб, які зазначені у п.п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції». «Подарункове» обмеження для осіб, діяльність яких пов'язана із виконанням публічних функцій настає відповідно до п.п. 2 ч. 1 ст. 22 Закону України «Про запобігання корупції», якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи. При цьому наявність у таких осіб відповідного правового зв'язку із публічними функціями у розумінні «діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» не є необхідною.

Мотиви встановлення обмежень спільної роботи близьких осіб та отримання подарунків для спеціальних суб'єктів обумовлені факторами: безпідставним формуванням суб'єктивізму у взаємовідносинах в системі управління; ризиком прийняття рішення в умовах необ'єктивності, заангажованості; недопущенням порушення службових відносин субординації та дисципліни; недопущенням порушення норм етики та поведінки публічних службовців.

5. Удосконалено підхід до класифікації системи антикорупційних заборон, які розподілено на: вимоги, заборони та обмеження.

Виокремлено легітимну мету непрямих антикорупційних обмежень: забезпечення ефективності, прозорості, інституційної спроможності та ефективності публічної служби, виконання її функцій; мінімізація умов, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень шляхом створення формальних, процесуальних бар'єрів; підвищення антикорупційної культури та етики публічних осіб та державних службовців; усунення факторів виникнення конфлікту інтересів, які можуть ініціювати ризики неправомірного використання службової інформації, зв'язків із колишніми колегами стосовно конкретного приватного суб'єкта для покращення його становища; підвищення антикорупційної спроможності органів публічної влади та їх очільників у протидії корупції;

Узагальнюється, що за недотримання антикорупційної заборони, що стосується розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформації, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових повноважень – не

передбачається персональної відповідальності публічних осіб. Тим не менш, не слід виключати того факту, що шкода, завдана суспільним відносинам діями особи після припинення виконання функцій державі шляхом незаконного використання інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень може бути співставною за умов вчинення правопорушення обіймаючи певну посаду в публічному органі. Із цього слідує, що Кодекс України про адміністративні правопорушення потребує встановлення окремого виду відповідальності за адміністративне правопорушення, пов'язане із незаконним використанням інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Суб'єкт зазначеного правопорушення повинен бути спеціальним по відношенню до суб'єкта адміністративного правопорушення у ст. 172-8 КУпАП.

Крім того, необхідно внести доповнення до чинного законодавства, а саме:

– по-перше, доповнити частину другу статті 26 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII абзацом третім наступного змісту: «за порушення пункту 2 частини першої цієї статті щодо розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформації, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом, до осіб застосовується відповідальність встановлена законом»;

– по-друге, доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (зі змінами і доповненнями) Статтею 172-8-2 «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування».

6. Системою суб'єктів внутрішнього контролю за додержанням антикорупційних обмежень в органах публічної влади є:

1) керівництво органу, що має забезпечити підтримку і дієвість системи внутрішнього контролю;

2) спеціальний підрозділ внутрішнього контролю або уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції, який складає у ієрархічно організованих органах публічної влади окрему систему інституцій внутрішнього контролю та забезпечує координацію та відповідальне здійснення системи заходів забезпечення доброчесності;

3) усі працівники органу, що мають дотримуватись антикорупційних обмежень, етичних правил та також належать до внутрішніх суб'єктів.

6.1. З метою удосконалення системи внутрішнього контролю доброчесності і дотримання антикорупційних обмежень запропоновано систему нормативних та організаційних рекомендацій щодо діяльності підрозділів внутрішнього контролю різних публічних інституцій:

У діяльності управління внутрішнього контролю Міністерства оборони України потрібно:

1) додати до кола суб'єктів внутрішнього контролю у міністерстві оборони та інших організаційних утворень оборонного сектору (Міноборони, Генерального

штабу, іншого органу військового управління, вищого військового навчального закладу, військової частини, установи, організації, державного підприємства, об'єднання підприємств, суб'єкта господарювання, який не є юридичною особою, що належать до сфери управління Мініборони чи Генерального штабу) уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції;

2) співставити завдання і вибудувати систему охоплення напряму запобігання корупції без прогалин та дублювання функцій між головною інспекцією та її територіальними структурами та уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції у апараті Міністерства оборони та у його територіальних органах та організаціях, установах, закладах, підприємствах;

3) до існуючої системи завдань внутрішнього контролю доброчесності у секторі оборони пропонується додати функції, що притаманні антикорупційним стандартам: розгляду питань координації та якості роботи регіональних та локальних інституцій внутрішнього контролю та впровадження лідерської позиції керівництва щодо забезпечення якості управління та доброчесності; розглядати серед завдань навчання персоналу основам доброчесності, а не лише інформування про них, як це передбачено у чинній редакції; охоплення серед завдань внутрішнього контролю питань контролю за антикорупційними обмеженнями, такими як конфлікт інтересів, сумісництво і суміщення, одержання подарунків, запрошень, уникання непотизму і використання публічної влади на власну користь та ін.; ширше врахування завдань з запобігання корупції відповідно до Типового положення про уповноважений підрозділ із запобігання та виявлення корупції;

4) відобразити ці доповнення у Стандартах внутрішнього контролю в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, методичному посібнику ВП 8-00(01).01 «Організація внутрішнього контролю та управління ризиками» та Методиці перевірки стану організації та якості внутрішнього контролю у системі Міністерства оборони України.

6.2. Система внутрішнього контролю у Національному антикорупційному бюро України може бути удосконалена наступним чином:

1) у зв'язку з цим, оскільки з 2016 року, тобто вже 5 років не виникає потреби утворити два підрозділи для виконання функцій з внутрішнього контролю та запобігання корупції у Національному агентстві з питань запобігання корупції, пропонується приєднати перелік повноважень неіснуючого підрозділу з питань запобігання корупції, що визначені у ч. 5 ст. 17-1 Закону України «Про запобігання корупції» до ч. 3 зазначеної статті, що визначають повноваження підрозділу внутрішнього контролю Національному агентстві з питань запобігання корупції. Зокрема п. 1-3 абз. 3 ч. 5 ст. 17-1 стануть п. 8-10 абз. 2, а п. 8 абз. 2 ч. 3 стане п. 11 зазначеного абзацу ч. 3.

2) з позиції запобігання дискреції та системи ефективної побудови організаційних структур не виглядає ефективним функціонування посадовців із додатковими не конкретизованими у оприлюднених джерелах інформації та прямою організаційною залежністю від волі одноособового керівника. Тому пропонуємо внести зміни до організаційних структур та Положення про управління внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України в частині

віднесення групи старших детективів до відповідних відділів (внутрішніх розслідувань, інформаційної безпеки) управління внутрішнього контролю та оприлюднити завдання головного спеціаліста управління.

6.3. Роботу управління внутрішнього контролю Національного агентства з питань запобігання корупції доцільно посилити шляхом впровадження у Кодекс етики положень із перевірок підрозділом внутрішнього контролю доброчесності та дотримання антикорупційних обмежень працівниками органу виконавчої влади.

6.4. Констатується, що у роботі внутрішнього аудиту Державної податкової служби деякі неузгодженості із напрямками роботи аналогічних структур органів виконавчої влади (наявність завдань лише робити з корупційними ризиками, розвиток (замість забезпечення) доброчесності лише шляхом культури поведінки, заснованої на дотриманні етичних цінностей). Цей перелік завдань суттєво звужує роботу підрозділу внутрішнього аудиту, що позначається на рівні забезпечення доброчесності органу публічної влади.

6.5. Загальними положеннями, що доцільно впровадити у систему суб'єктів внутрішнього контролю доброчесності публічної влади є розробка стратегій та загальних підходів для підрозділів внутрішнього аудиту, систематичність професійного розвитку аудиторів, оцінки роботи, просування найкращих прикладів та поділу досвідом.

7. Виокремлено наступну структуру суб'єктів зовнішнього контролю за дотриманням антикорупційних обмежень:

– спеціалізований або регуляторний контроль – Національне агентство України із запобігання корупції, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику;

– правоохоронний контроль: (1) спеціальний, який реалізують Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Національне антикорупційне бюро; (2) загальний, який здійснюють органи Національної поліції, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, органи прокуратури (окрім Спеціалізованої антикорупційної прокуратури);

– судовий контроль: (1) судами загальної юрисдикції – у адміністративних та кримінальних справах (в умовах неконституційності невиконання вимог фінансового моніторингу як кримінального правопорушення контроль антикорупційних обмежень не діє), дисциплінарних провадженнях; (2) судом конституційної юрисдикції (Конституційним Судом України) щодо конституційності положень антикорупційних обмежень, а саме, на предмет відповідності Конституції України; (3) Вищим антикорупційним судом (ВАС), який здійснює спеціальний антикорупційний судовий контроль відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства для захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальними правопорушеннями у справах, які підслідні Національному антикорупційному бюро України.

Контроль антикорупційних обмежень зовнішніми суб'єктами реалізується спеціально-уповноваженими суб'єктами поза межами відомчої діяльності, що користується рядом переваг: незалежність, неупередженість, відсутність конфлікту

інтересів при проведенні контрольних процедур; високий фаховий рівень підготовки суб'єктів, уповноважених на виявлення та врегулювання антикорупційних обмежень; наявність спеціального закону, яким встановлюються процедури антикорупційного контролю; високий рівень прозорості, підзвітності громадському суспільству, завдяки чому можливо оцінити їхню роботу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Лупу А. Суб'єкти забезпечення суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень. Ідентифікація сучасної правової системи України. Збірка матеріалів науково-практичної конференції, 15 грудня 2015р., Чернігів, Інститут історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського, ЧНПУ, 2015. С. 27–30.

2. Лупу А. Проблеми запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування // Проблеми теорії фінансового права в сучасний період : матеріали науково-практичного круглого столу / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 13 листопада 2013 року., – Запоріжжя: КПУ, 2013. – С. 32–36.

3. Лупу А. Система антикорупційних обмежень. Публічне право в умовах реформування правової системи. Матеріали науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 22 травня 2017 р. Тернопіль, Економічна думка, 2017. С. 95–101.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

4. Лупу А. К. Міжнародні та внутрішньодержавні стандарти безоплатної правової допомоги в Україні. Публічне право. 2016. № 2. С. 338–344. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_2_48.

5. Лупу А. К. Міжнародно-правові основи та система антикорупційних обмежень. Наше право. № 1. 2017. С. 212–219.

6. Лупу А. К. Система антикорупційних обмежень щодо публічних службовців у зарубіжних країнах. International journal of «SUPREMACY OF LAW». № 3. 2018. С. 221–227.

7. Лупу А. К. Окремі питання адміністративно-правового регулювання застосування прямих антикорупційних обмежень в діяльності осіб уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування. Право UA. № 3. 2019. С. 214–222.

8. Лупу А. К. Удосконалення адміністративно-правового урегулювання непрямих антикорупційних обмежень. Наше право. № 1. 2020. С. 222–228.

9. Лупу А. К. Адміністративно-правові основи діяльності зовнішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень. Європейські перспективи. № 1. 2020. С. 203–210.

10. Лупу А. К. Нормативно правове урегулювання конфлікту інтересів в системі антикорупційного права: міжнародний досвід та вітчизняні реалії. Право UA. № 3. 2020. С. 75–83.

АНОТАЦІЇ

Лупу А. К. Адміністративно-правове забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. - Університет сучасних знань, Київ, 2021; Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2021.

Дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним монографічним дослідженням питань адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України. Метою дисертації є наукова розробка питань адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України і формуванні на цій основі пропозицій та рекомендацій теоретико-методологічного, нормативного та практичного характеру. У роботі: охарактеризовано міжнародно-правові основи та систему антикорупційних обмежень; розглянуто систему антикорупційних обмежень щодо публічних службовців у зарубіжних країнах; охарактеризовано адміністративно-правове регулювання конфлікту інтересів як першопричини всіх обмежень; визначено адміністративно-правове регулювання здійснення прямих антикорупційних обмежень; проаналізовано адміністративно-правове регулювання здійснення непрямих антикорупційних обмежень; розкрито адміністративно-правові основи діяльності внутрішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень; здійснено системний аналіз адміністративно-правових основ діяльності зовнішніх суб'єктів забезпечення та контролю антикорупційних обмежень.

Ключові слова: корупція, адміністративно-правове забезпечення, антикорупційні обмеження, публічна служба, добросовісність, конфлікт інтересів, суб'єкти контролю.

Лупу А. К. Административно-правовое обеспечение соблюдения антикоррупционных ограничений в публичной службе Украины – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 - административное право и процесс; финансовое право, информационное право. Западноукраинский национальный университет, Тернополь, 2021; Университет современных знаний, Киев, 2021.

Диссертация является одним из первых в отечественной юридической науке комплексным монографическим исследованием вопросов административно-правового обеспечения соблюдения антикоррупционных ограничений в публичной службе Украины. Целью диссертации является научная разработка вопросов административно-правового обеспечения соблюдения антикоррупционных ограничений в публичной службе Украины и формирования на этой основе предложений и рекомендаций теоретико-методологического, нормативного и

практического характера. В работе: охарактеризованы международно-правовые основы и систему антикоррупционных ограничений; рассмотрена система антикоррупционных ограничений публичных служащих в зарубежных странах; охарактеризовано административно-правовое регулирование конфликта интересов как первопричины всех ограничений; определено административно-правовое регулирование осуществления прямых антикоррупционных ограничений; проанализированы административно-правовое регулирование осуществления косвенных антикоррупционных ограничений; раскрыто административно-правовые основы деятельности внутренних субъектов обеспечения и контроля антикоррупционных ограничений; осуществлен системный анализ административно-правовых основ деятельности внешних субъектов обеспечения и контролю антикоррупционных ограничений.

Ключевые слова: коррупция, административно-правовое обеспечение, антикоррупционные ограничения, публичная служба, добропорядочность, конфликт интересов, субъекты контроля.

Lupu A. K. Administrative and legal support for compliance with anti-corruption restrictions in the public service of Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 – Administrative law and process; finance law; information law. University of Modern Knowledge, Kyiv, 2021; Western Ukrainian National University, Ternopil, 2021.

The dissertation is one of the first in domestic legal science complex monographic research of questions of administrative and legal maintenance of observance of anti-corruption restrictions in public service of Ukraine. The purpose of the dissertation is the scientific development of administrative and legal support for compliance with anti-corruption restrictions in the public service of Ukraine and the formation on this basis of proposals and recommendations of theoretical and methodological, regulatory and practical nature. In the work: the international legal bases and system of anti-corruption restrictions are characterized; the system of anti-corruption restrictions on public servants in foreign countries is considered; characterized the administrative and legal regulation of conflicts of interest as the root causes of all restrictions; determined the administrative and legal regulation of the implementation of direct anti-corruption restrictions; the administrative and legal regulation of the implementation of indirect anti-corruption restrictions is analyzed; the administrative and legal bases of activity of internal subjects of maintenance and control of anti-corruption restrictions are opened; a systematic analysis of the administrative and legal framework for the activities of external entities to ensure and control anti-corruption restrictions.

Among the anti-corruption restrictions that can be traced in the provisions of international documents of universal international organizations of the United Nations and the Organization for Economic Cooperation and Development are: restrictions on the use of official powers (including; prevention of conflicts of interest and ethical conduct); restrictions on receiving gifts; ban on receiving benefits, services, property; restrictions

after the cessation of activities related to the performance of state functions. Anti-corruption restrictions imposed by international instruments of regional international organizations, such as the Organization of American States (OAS), the European Union (EU) and the African Union (AU), include: restrictions on the exercise of official authority or position, including prevention and resolving conflicts of interest and adhering to rules of ethical conduct); restrictions on receiving gifts; restrictions on combination with other activities and a ban on obtaining benefits, services, property.

Based on an extensive study of the system of anti-corruption settlement of restrictions imposed on public servants in foreign countries, an analysis of the experience of countries such as Australia, Great Britain, Georgia, India, Spain, Italy, Germany, the Netherlands, South Korea, Singapore, Slovenia, USA, France, Switzerland, Japan, as well as identified a range of conclusions and recommendations that may be useful for implementation in Ukraine.

The legal regulation of such types of indirect anti-corruption restrictions as the ban on obtaining benefits, services, property and restrictions after the termination of activities related to the functions of the state, local government through a detailed analysis of their theoretical foundations and practical implementation in the NAPC.

The classification of direct anti-corruption restrictions according to the following criteria is offered: 1) property: restrictions on receiving gifts; 2) non-property: restrictions on joint work of close persons, restrictions on combination and combination with other activities; 3) material and intangible: restrictions on the use of official powers or their position; 4) in the presence of a special purpose: restrictions on the use of official powers or their position (special purpose – to obtain illegal benefits); 5) without a special purpose: restriction of joint work of relatives; restrictions on combination and combination with other activities.

In general, the quintessence of anti-corruption legal regulation is based on a two-dimensional system of entities, namely, entities subject to anti-corruption requirements (prohibitions) and entities authorized to implement anti-corruption policy. The specificity of the application of control procedures by external entities is that both the first and the second group of participants in the relationship are endowed with power. Subjects of external control are subject to anti-corruption restrictions. In the latter case, finding mechanisms for external independent control is a difficult task not only for Ukraine but also for developed European countries.

Among other things, the peculiarities of specialized control over compliance with anti-corruption restrictions in the practice of the National Agency of Ukraine for Prevention of Corruption, prosecutors, National Police, courts are analyzed.

Key words: corruption, administrative and legal support, anti-corruption restrictions, public service, integrity, conflict of interests, subjects of control.

Підписано до друку 3.02.2021 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублювальній машині.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А004-21. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua